



[www.takern.se](http://www.takern.se)

# TÅKERNS FÄLT- STATION



*Tåkern i februari*

*Foto: Henrik Pettersson*

## **Informerar mars-10**

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna och flora intresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt deltaga i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

### Styrelsen

**Ordförande:** Bengt Andersson 0144 - 108 72  
Åkerstigen 6 lago.andersson@telia.com  
599 32 ÖDESHÖG

**Vice ordf:** Tommy Tyrberg tel 011-532 30  
Kimstadvägen 37 tommy.tyrberg@norrkoping.mail.telia.com  
610 20 KIMSTAD

**Sekreterare:** Lars Gezelius 070-325 12 88  
S. Krångevägen 16 lars.gezelius@lansstyrelsen.se  
585 99 LINKÖPING

**Kassör:** Jan Henriksson 0142-138 63  
Bondegatan 15 A janne.bittan@bredband.net  
595 52 MJÖLBY

### **Ledamöter:**

Anders Elf	Konny Hörberg	Tommy Berg	Karl-Martin Axelsson
Svälinge	Vretgatan 11	Norra vägen 57	Bommedal, Åbacka
592 92 VADSTENA	573 61 SOMMEN	596 33 ÖDESHÖG	590 48 VIKINGSTAD
0141 - 21 11 86	070-545 40 98	0144 - 104 71	070-393 66 29
lofstrand.elf@telia.com	014030453@telia.com	tommyberg46@hotmail.com	karl-martin.axelsson@lansstyrelsen.se

### **Suppleanter:**

Ellen Hultman	Ruben Brage	Kim Arrio
Rundelsgatan 5 A	Tröskaregatan 90	Dagsbergsvägen 8b
587 21 LINKÖPING	583 34 LINKÖPING	603 50 NORRKÖPING
070-377 65 99	013-15 87 42	076 - 835 86 88
ellen.hultman@lansstyrelsen.se	070-345 21 17	swespy_kim@hotmail.com
	mail@rubenbrage.se	

**Föreningsadress:** Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

**Fältstation:** Kvarnstugan, Ramstad, 599 93 ÖDESHÖG tel 0144-321 19

**Postgironummer:** 26 34 96 - 2

**Logi och guidning:** Platschefen 0144 - 321 19

**Medlemsavgift:** Avgiften för 2010 är 100 kr och inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

**Adress hemsida:** **[www.takern.se](http://www.takern.se)**

# Tåkernobsar 2009

## Lars Gezelius

Fältstationsåret 2009 var intensivt med relativt omfattande fältarbete trots att försommaren blev kall och ogästvänlig. Många trojänare har deltagit i inventeringarna, liksom flera nya Tåkernentusiaster. Ett internationellt inslag har även funnits 2009 med medarbetare från Lettland och Turkiet. Ny art för Tåkern blev svarthakad buskskvätta och nu har 276 arter setts vid sjön genom åren. Under våren invigde landshövdingen ett nytt fågeltorn vid besöksområdet Glänås. Stationen var bemannad 155 dagar, mest i maj-augusti. Långliggande personal var Anders Olovsson, Lars Gezelius, Adam Bergner och Diana Feldmane från Lettland. Övriga som gjort omfattande insatser är Bengt Andersson, Kim Arrio, Karl-Martin Axelsson, Tommy Berg, Göran Bergengren, Christer Elderud Anders Elf, Jan Henriksson, Ellen Hultman, Konny Hörberg, Morgan Johansson, Gunnar Myrhede, Lars Nilsson, Ture Person, Magnus Swenson och Joakim Wallin. Verksamhet och inventeringar har figurerat både i radio och press. Under året ringmärktes 2832 fåglar av 64 arter, vilket är något mer än 2007 och 2008. Ny märkart blev en ringtrast vid Stora Lund i april. 1026 boungar märktes, bl.a. 236 svartvita flugsnappare, 105 fisktärnor, åtta svarttärnor och 262 skratmåsar. Under året noterades enligt Svalan 201 arter vid sjön och här följer ett axplock av dem.

## Svanar-storkfåglar

En **amerikansk kricka** rastade vid Glänås 9 – 25 maj. **Rördrom** noterades från 21 januari till 10 september och 53 hannar höll revir. En **vit stork** höll i vid sydvästra delen av sjön 13-30 maj. **Ägretthägrar** uppträdde under våren med ett ex 14 – 17 april och två ex. vid Sjötuna 14 maj. Under hösten sågs ett ex 11 augusti och sedan fanns två ex vid sjön 24 augusti - 26 september. Sex **mindre sångsvanar** rastade 14 mars och därefter sågs en till fyra ex 21 mars – 11 april. **Smådopping** observerades vid Svältinge resp. Glänås i april samt två – fem ex. under hösten. Två **svarthakedoppingar** rastade vid Glänås 7 juni. Ett ex sågs sedan vid Furåsa 16 juni. Två ex av **svarthalsad dopping** sågs vid Glänås 18 maj. Det är numera mycket sällsynt gäst i Tåkern och det här var fjärde observationen sedan 1985. 138 par **skäggdoppingar** häckade under året liksom **snatterand** 54 par, **skedand** 25 par och **årta** 12 par. **Storlom** sågs vid tre tillfällen; 3 och 21 april samt 26 juli. En **röd huvad dykand** sågs vid Sjötuna 4 oktober och två ex. sågs vid Glänås 26 oktober – 2 november. Minst fem par **gravänder** sågs i sjön i början-mitten av maj. En **sjöorre** rastade vid Glänås 3 juli. Övriga simfåglar i Tåkern redovisas på sid 5-7.

## Rovfåglar

19 december kunde minst 29 **havsörnar** konstateras vid sjön, vilket är Tåkernrekord. Denna nyhet fick stort genomslag i riksmidia. **Kungsörn** (2K och 3k+) noterades vid minst fem tillfällen under februari - april. Flera observationer av **blåhök** och **fjällvråk** har gjorts under vinterhalvåret. **Stenfalk** observerades från januari - maj, samt i september-oktober. **Tornfalk** sågs vid 23 tillfällen, under alla månader utom i juni och november. **Pilgrimsfalk** observerades vid minst 16 tillfällen under året, dock inga obsar under maj-juli samt i november-december. Två par häckade på Omberg och 4 + 1 boungar märktes. Under mars - augusti gjordes inte mindre än åtta observationer av **röd glada** vid sjön. Det torde vara rekord för området. Årets inventering av häckande **bruna kärrhökar** slutade på 49 revir och arten noterades från 17 mars till 3 oktober. En hane av **ängshök** noterades 1 maj vid Bankängen, 29 juni vid Svältinge samt ett ex. 11 augusti vid Kolsbro.

## Sumphöns-hackspettar

Första **tranan** sågs redan årets första dag, men sedan dröjde det till 4 mars innan nästa obs. gjordes. Omkring 130 ex översomrade vid sjön. Årets sista observation gjordes 24 oktober. 18 par bedöms ha

häckat i sjön. Under hösten räknades andelen ungfåglar. Bland drygt 781 åldersbestämda tranor var andelen årsungar nästan 12 %, att jämföra med fjolårets 8 %. En **kornknarr** spelade på Herrestad äng 11 juni. Spelande **vaktlar** har rapporterats från fyra platser i juni – juli. I maj-juni fanns tre revirhävande **småfläckiga sumphönor** vid sjön; Väversunda, Ramstad och Kvarnängen. En fågel hördes också vid Sjötuna. **Storspov** har spelat på minst fem platser runt sjön. Mycket stora antal av **myrspov** sträckte förbi Glänås i slutet av juli; t.ex. 753 ex. 23 juli och 593 ex. 26 juli. 21 april noterades en **rödspov** på Väversundamaden och två ex. rastade vid Sjötuna 14 september. En **dubbelbeckasin** spelade vid Lövängsborg 2 - 16 maj. En fågel stöttes på Bankängen 12 maj och en noterades vid Glänås 18 maj. Under hösten ringmärktes fem **dvärgbeckasiner** vid Glänås under perioden 6 - 30 oktober. Ett ex. stöttes också på Herrestad äng 29 november. 26 – 27 juli sträckte 85 **kustpipare** förbi Glänås. Under häckningstid noterades ett par **mindre strandpipare** på Sjötuna äng och en spelande vid Tovören. Endast en vårobservation av **större strandpipare** gjordes, då tre ex rastade vid Sjötuna 24 maj. I juli – oktober rastade som mest 13 ex vid Sjötuna 26 augusti. Totalt 50 **brushanar** rapporterades rastande 16 maj vid Sjötuna resp. Glänås. **Kärrensäppor** rastade med som mest 100 ex. vid Sjötuna 19 juli samt lika många vid Glänås 27 juli. Fem observationer av **småsnäppa** gjordes, som mest fyra ex. vid Sjötuna 27 juli. Relativt många observationer av **spovsnäppor** gjordes, som mest 20 ex. vid Sjötuna 25 juli och 22 ex. vid Glänås 28 juli. **Kustsnäppor** noterades i mycket höga antal för att vara Tåkern; t.ex. 158 sträckande vid Glänås 23 juli, 45 rastande vid Sjötuna dagen efter och 88 ex. sträckande vid Glänås 27 juli. **Mosnäppa** rastade med som mest nio ex. vid Sjötuna 19 juli. En **sandlöpare** noterades vid Sjötuna 20 september.

Hela 30 **dvärgmåsar** sågs vid Svälinge 1 maj och 22 ex. fanns vid skrattmåskolonin vid Glänås 14 – 26 maj. Ca 2400 par **skrattmåsar** gick till häckning i sjön (flest vid Glänås ca 1500 par) och omkring 2000 ungar kom på vingarna. 262 pulli ringmärktes. En **silltrut** noterades 12 april på Bankängen. **Skräntärna** rapporterades från 12 april - 19 september. Som mest dock endast 26 ex vid Sjötuna i slutet av juli. **Silvertärna** noterades 11 och 24 maj. 125 par **fisktärnor** häckade i år och ca 150 ungar kom på vingarna. **Svarttärnorna** hade ett relativt gott år vid sjön och minst 15 par häckade vid Tovören. Totalt bedöms åtta ungar ha kommit på vingarna. En **berguv** sågs vid Kyleberg 14 mars. **Jorduggla** noterades 10 juni vid Lövängsborg och en **hornuggla** kunde ringmärkas vid Glänås 20 oktober. **Nattskärna** hördes spela vid Dags Mosse i maj/juni. Ett ex sågs också vid Glänås 18 maj. En **kungsfiskare** höll till vid Renstad kanal 22 – 31 juli och ett ex sågs vid Kolsbro 27 oktober. **Mindre hackspett** observerades på sju platser runt sjön under våren (i april/maj) vid Lövängsborg, Holmen, Ramstad, Kvarnstugan, Bankängen, Glänås och Hov. Observationer av **göktyta** gjordes vid Hov, Glänås, Väversunda och Svälinge.

### Tättingar

**Forsärsla** observerades vid Hov 3 april, vid Furåsa 16 juni samt vid Renstad kanal 2 augusti. **Rödstrupig piplärka** noterades 30 september och 3 oktober. **Vassångare** höll preliminärt 12 revir. Åtta hanar ringmärktes och försågs med färgringar. Fyra årsungar märktes under sensommaren. **Gräshoppsångare** sjöng vid Ramstadbron, Kälkestad, Charlottenborg, Herrestad äng samt vid Kolsbro under maj-juli. Två ex ringmärktes i slutet av juli. En **blåhake** sågs på Svanshals äng 11 maj och en fågel rastade vid Glänås 13 september. En **svarthakad buskskvätta** i form av en 2K hona vid Svälinge 4 – 9 mars blev ny art för Tåkern. I början av juni fanns fem revirhållande **kärrsångare** vid sjön. **Trastsångaren** inventerades väl och det enorma rekordet på 245 sjungande hanar i maj-juni blev ett faktum. Arten noterades från 18 april till 12 september. **Törnskata** noterades på bara tre platser under häckningstid; Hygnestadbäcken, Kolsbro och Yxstad strand. **Pungmes** noterades endast med två ex. Svanshals udde 10 – 17 april, samt ett ex vid Renstad kanal 10 september. Inga bofynd gjordes. **Snösparv** noterades med som mest 10 ex 24 mars och endast ett par enstaka fåglar i september – oktober. En **vinterhämpling** noterades 15 mars och i oktober gjordes fyra obsar av ett till elva ex. **Rapportera dina Tåkernobsar på Svalan ! [www.artportalen.se](http://www.artportalen.se)**

# Gås- och tranräkningar 2009

Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under våren genomfördes fyra räkningar och under hösten åtta. Mittmånadsräkningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningemetodiken var densamma som tidigare år, dvs gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Räkningarna kompletterades med artbestämning av ovanligare arter på fälten senare samma dag eller dagen efter. Gåshösten bjöd mest på överaskningar i form av att några arter var relativt fåtaliga. **Sädgås**, **bläsgås**, **spetsbergsgås**, **fjällgås** och **vitkindad gås** uppträdde sparsamt. Sädgåsens max på drygt 6000 är det lägsta höstrastande antalet vid Tåkern sedan 1971! **Grågässen** uppträdde i något färre antal jämfört med förra hösten och toppade i mitten av september. Trots allt är det det näst högsta antalet någonsin vid Tåkern. Maxantalet för **kanadagås** blev dock det högsta sedan 2002. I övrigt kan nämnas att två **fjällgäss** rastade vid Säby 27 oktober, 13 **prutgäss** sågs sträckande vid Tovören 16 september och en **tundrasädgås** sågs vid Säby 25 oktober. **Tranorna** rastade i relativt höga antal vid Tåkern under hösten. Toppen blev 4650 ex. Rekordet är 5800 ex. i mitten av oktober 2006.

Under våren toppade **sädgås** med 8460, **grågås** med 4840 och **kanadagås** med 1830, alla vid första räkningen 14 mars. **Bläsgås** rastade med som mest 70 ex. 28 mars, **spetsbergsgås** med 23 ex och **vitkindad gås** med två ex. 14 mars. Två ex. av **tundrasädgås** *A. f. rossicus* noterades 20 mars. Vårmax av **trana** blev 751 ex 29 mars.

Tabell. Antalet individer av olika gåsararter samt trana vid höstens räkningar.

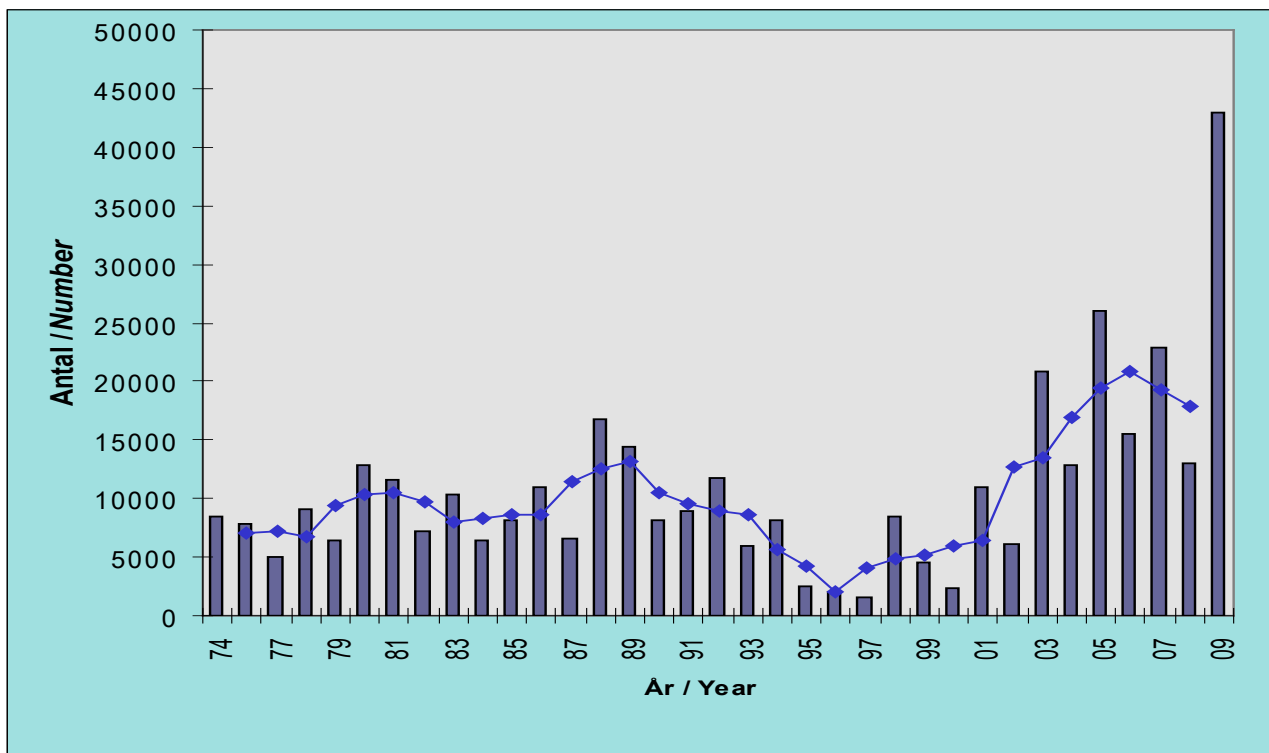
	15/8	30/8	12/9	26/9	10/10	17/10	31/10	14/10
<b>Sädgås</b> <i>Anser fabalis</i>	98	92	6	1220	1900	5070	<b>6020</b>	4910
<b>Grågås</b> <i>Anser anser</i>	11140	10600	<b>16550</b>	9750	4820	3030	430	19
<b>Bläsgås</b> <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	-	-	10	<b>25</b>	10
<b>Spetsbergsgås</b> <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	-	-	-	<b>15</b>	-
<b>Fjällgås</b> <i>Anser erythropus</i>	-	-	-	-	-	-	1	-
<b>Kanadagås</b> <i>Branta canadensis</i>	<b>2250</b>	1850	540	430	670	2040	1320	950
<b>Vitkindad gås</b> <i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	-	-	-	<b>30</b>	-
<b>Strippgås</b> <i>Anser indicus</i>	-	-	-	1	-	-	<b>2</b>	-
<b>Trana</b> <i>Grus grus</i>	1350	3150	4510	<b>4650</b>	380	2	-	-

# Simfågelräkningar

Lars Gezelius

Under hösten genomfördes fyra simfågelräkningar. Räkningen i september är som vanligt en del av de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som är en del av Wetlands International program. Väderbetingelserna var relativt bra vid alla räkningstillfällena med god sikt och svaga till måttliga vindar. Vid oktoberräkningen var det dock en isande kall nordanvind och i november lätt regn. Räkningsplatserna var i stort sett bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glänås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälunge, Åsby samt en paddeltur i Renstad yttre. Med undantag av oktoberräkningen blev det makalösa rekordsummor denna höst. Det har varit höga summor generellt sedan 2005. I augusti och september var antalen mer än tre gånger högre än medelvärdet för de senaste tio åren. Brunand och sothöna dominerade med rekordantal för Tåkern. Bland övriga rekordnoteringar kan nämnas 3300 knölsvanar och 4700 bläsänder. De stora antalen förklaras bl.a. av att en stor del av sjöns bottenyta var bevuxen av axslinga *Myriophyllum spicatum* och kransalgen rödsträfsse *Chara tomentosa*. Bland ovanliga arter under räkningarna kan nämnas två gråhakedoppingar 18 oktober.

En simfågelräkning gjordes även 14 november och det blev flera helt häpnadsväckande resultat detta år, eller vad sägs om 2700 (1000) snatteränder (troligen sverigerekord genom alla tider), 3300 (2300) vigg, 2000 (1125) knipor och 1660 (608) storskrakar (alla utom knipa rekord för Tåkern någonsin! och med det tidigare rekordet inom parentes). I övrigt kan nämnas fem skäggdoppingar, 700 bläsänder, 36 skedänder!, en bergand och 210 salskrakar. Totalt räknades 13723 ex., vilket är rekord för november.



Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2009. Linjen anger rullande treårsmedelvärde.

12 december fanns 2000 knölsvanar, men 19 december hade de flesta lämnat och endast 300 fanns kvar. 10 **bergänder** noterades 12 december.

### Våren och sommaren

28 mars noterades 800 **brunänder** vid Glänås och 16 maj sågs där 300 ex. 27 juni noterades 500 ex. vid Sjötuna. Under våren sågs som mest 1300 **knölsvanar** 17 mars, 450 **sångsvanar** 28 mars, 40 **salskrakar** 3 april, 500 **vigg** 26 april, 2300 **knipor** 15 mars (rekord för Tåkern!), samt 1000 **sothöns** 28 mars. 12 april noterades två **bergänder**.

**Tabell.** Antal simfåglar vid höstens simfågelräkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. Rekordsiffror markerad med stjärna.

	15/8	(99-08)	12/9	(99-08)	18/10	(99-08)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	250	(183)	500	(148)	90	(205)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0	(0)	0	(0)	2*	(0)
Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	(1)	0	(1)	1	(1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	330	(446)	330	(332)	240	(750)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	23	(37)	31	(32)	54	(35)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2880*	(1609)	3300*	(1702)	2060	(1716)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	22*	(1)	0	(3)	9	(9)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0	(2)	1	(1)	0	(2)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	4360*	(1165)	4700*	(1981)	3580	(3908)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	301	(325)	560	(400)	323	(350)
Kricka <i>Anas crecca</i>	1440	(1047)	2900	(1062)	460	(484)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1670	(1351)	2500	(893)	3050*	(1024)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	35	(10)	213	(100)	112	(71)
Årta <i>Anas querquedula</i>	2	(2)	0	(0)	0	(0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	50	(47)	22	(35)	14	(25)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	15200	(5104)	23000*	(4311)	1470	(3957)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	945	(383)	1250*	(320)	2300*	(648)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	30	(60)	171*	(64)	540	(369)
Sjööorre <i>Melanitta nigra</i>	0	(0)	0	(0)	1	(0)
Obest. änder Aninae sp.	12500*	(957)	4010*	(2061)	6300	(2493)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	0	(1)	0	(2)	57	(63)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0	(0)	0	(1)	2	(0)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0	(5)	11	(59)	24	(217)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	15000*	(5177)	21000	(5240)	1150	(3365)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	1	(0)	0	(0)	0	(0)
<b>Summa:</b>	<b>55040*</b>	<b>(17813)</b>	<b>64000*</b>	<b>(18744)</b>	<b>21838</b>	<b>(19170)</b>
<b>% av medelvärdet</b>		<b>309 %</b>		<b>341 %</b>		<b>124 %</b>

## Stöd Engure fågelstation i Lettland

Enguresjön ligger nära kusten vid Rigabukten och är Tåkerns ”vänsjö”. Den liknar Tåkern med stora vassområden och kransalger bland undervattensväxterna. Verksamheten vid Engure drivs av Biologiska institutet och är inriktad på populationsekologi hos framförallt änder och skrattmås. Engurestationen lever på knappa resurser och framtiden är oviss.

I fjol gick tyvärr inget bidrag ut men vi siktar på 2010. På tolv år har utdelningen blivit drygt 20 000 kr till verksamheten där. 15 000 kr av summan kommer från enskilda donatorer, vilket vi tackar så mycket för.

Bidraget går och kommer att gå till den löpande verksamheten samt till utrustning som kan behövas vid Engure. Det särskilda kontot är nedlagt. Valfritt belopp kan betalas in på föreningens ordinarie postgirokonto. Märk talongen Engure.

## Kallelse till årsmöte

Tåkerns Fältstation håller årsmöte torsdagen den **25 mars 2010 kl. 18.30**. Platsen är Mjölby hembygdsgård (nära vandrarhemmet). Efter årsmötesförhandlingarna blir det ett föredrag om tranor av Mikael Hake från Viltskadecenter. Fika med smörgåstårta utlovas.

**Välkommen !**

## Vårens gäs- och tranräkningar

Vi drar igång räknandet av rastande gäss och tranor i mars igen. Räkningsdagarna är preliminärt 20 och 27 mars samt 5 och 11 april i gryningen.

Anmälan till Bengt Andersson, 0144-108 72  
eller Lars Gezelius 070-325 12 88

Efter räkningarna samlas vi i Kvarnstugan, fikar och summerar.